

TINE LOGAR

DRAGATUŠ (OLA 15)

0. Gre za mešan slovensko-srbohrvatski govor. Zato pri opisu izvora vokalov in prozodije ni mogoče izhajati v celoti iz izhodiščnega splošnoslovenskega fonološkega sistema. Tako ni bil izведен sicer splošnoslovenski premik akcenta zlă:to→zlatò: in òko→okò:. V nasprotju z večino drugih slovenskih govorov tudi ni podaljšal skrajšanega starega dolgega in kratkega novega akuta v nezadnjih besednih zlogih.

1. INVENTAR

1.1. *Vokalizem*

1.11. Dolgi akcentuirani vokalizem

i: u:
 e: o:
 e: o:
 a:

1.111. /ø:/ je redek vokal.

1.12. Kratki vokalizem (akcentuirani in neakcentuirani)

i u
e ə o
 a

1.2. *Konsonantizem*

1.21. Zvočniki

v m
 l n
j ñ

1.22. Nezvočniki

p b f
t d
c s z
č š ž
k g x

1.3. Prozodija

- 1.31. Govor informatorke, ki je doma iz Belčega vrha pri Dragatušu, ne pozna intonacij.
- 1.32. Akcent je dinamičen, dolg in kratek ('V: 'V).
- 1.33. V posameznih besedah pa informatorka govori tudi dolgi rastoči akcent, ki ga je verjetno prevzela iz dragatuškega govora. V Dragatušu namreč živi že 45 let, odkar se je poročila.

2. DISTRIBUCIJA

2.1. Vokalizem

- 2.11. Dolgi akcentuirani vokalizem
 - 2.111. Vsi dolgi vokali razen /e: o:/ se govore v vseh besednih zlogih.
 - 2.112. Vokala /e: o:/ se govorita v predzadnjih zlogih.
- 2.12. Kratki vokalizem (akcentuirani in neakcentuirani)
 - 2.121. Kratki akcentuirani in neakcentuirani vokali, razen /ə/, se govore v vseh besednih zlogih.
 - 2.122. Akcentuirani /ə/ se pojavlja v zadnjem zaprtem in predzadnjem zlogu, v poziciji pred istozložnim /r/ pa tudi v drugih zlogih.
 - 2.123. Neakcentuirani /ə/ se razen ob istozložnem /r/ govoriti samo v poakcentskih zaprtih zlogih.

2.2. Konzonantizem

- 2.21. Zvočniki
 - 2.211. Namesto pričakovanega /l/ informatorka včasih govori l, morda gre za vpliv sosednjih severnih govorov, ki ne poznajo /l/.
 - 2.212. Fonem /l/ se v poziciji pred zadnjimi vokali, sredi besede za vokalom in pred konzonantom ter pred pavzo za vokalom realizira kot [l].
- 2.22. Nezvočniki
 - 2.221. V poziciji pred pavzo se govore samo nezvenečni nezvočniki.
 - 2.222. Nezvočniki se po zvenečnosti/nezvenečnosti prilikujejo sledečim nezvočnikom.
 - 2.223. V poziciji pred /m/ v začetku besede /v/ ni mogoč, če ne gre za predlog v. Zanj se govoriti [x] (x'mi;jem, x'mi;l, x'mərl).
 - 2.224. V poziciji pred /č/ se namesto /x/ govoriti /š/ ('nišče).
 - 2.225. Sklop /stn/ se ne pojavlja ('ma:sna).

2.3. Prozodija

2.31. Dolgi in kratki akcentuirani vokali se pojavljajo v vseh besednih zlogih.

3. IZVOR

3.1. Vokalizem

3.11. Dolgi akcentuirani vokalizem

i: ← i: (mra'vi:nəc, ko'ri:ta (pl.), 'li:st, s'vi:ńa)

u: ← u: (x'ru:ška, k'lu:č, k'lu:n)

← o: ('du:m, 'vu:s, 'su:ł, t'vu:r, 'nu:k, 'ku:ra, 'ku:ža)

← q: ('su:t, 'ku:t, 'zu:p, 'du:brava, 'ru:ka)

← ɿ: ('pu:š, 'vu:k, 'žu:č, 'du:k, 'tu:čem)

ɛ: ← ē: ('ce:f, 'tę:lo, 'tę:sto, 'rę:či, č'rę:vo, m'lę:ko)

← e: (rę:p, 'mę:so, p'rę:de, 'vę:że)

← e: ('pę:č, 'mę:t, ve'čę:ra)

← i: v poziciji pred /r/ (pas'tę:r, se'kę:ra)

ø: ← včasih za q: in vedno za -q: pred pavzo ('vö:gəł, 'dö:ga, na'rö:be, za pest'jö:, s kost'jö:, z noč'jö:, s xčer'jö:)

← včasih za o: (z'vö:n, 'bö:x)

e: ← e (včasih tudi ɛ) v poziciji pred kratkoakcentuiranim končnim zlogom (vre'te:no, 'pe:če, 'če:lo, 'me:tła, 'je:zik)

o: ← o v poziciji pred kratkoakcentuiranim končnim zlogom (ko'no:pla, 'łö:nəc, 'ko:tęł, č'ło:vək, 'ko:pał)

a: ← a: (g'la:va, 'ma:čka, 'la:ja, g'la:dən, z'la:to)

← ə: ('la:n, 'ta:st, 'la:š, 'da:n, 'va:s)

3.12. Kratki akcentuirani vokalizem

i: ← akcentuirani i ('nit, 'nič, 'videt, 'lipa, g'liva)
← jə- ('igla, 'ime, 'imam)

u: ← akcentuirani u ('luk, b'rus, 'muxa)

← akcentuirani ɿ med konzonanti ('pun)

← ɿ v zlogu pred končnim kratkim akcentom ('buxa)

e: ← akcentuirani ē (st'rexa, 'mesto, su'seda, 'pena, ko'leno, 'delat)

← akcentuirani e (mełemo, 'tekeł, otk'lene)

← cirkumflektirani e v odprtih zlogih ('pepel, z'večer, g'reben, 'peči, 'vesel, 'deset, 'jesen, 'nebo)

← akcentuirani ɛ (pog'ledat)

← včasih e v poziciji pred končnim kratkim akcentom (s'tegno)

- o ← cirkumflektirani o v odprtem zlogu ('oko, 'oči, 'kosti, 'soli, 'gołop, 'kokos, 'mosta)
 - ← akutirani o ('dobər, 'more, 'mogəł, 'voła, 'moli, 'goł, 'nof)
 - ← akcentuirani q ('goba)
 - ← včasih o v poziciji pred končnim kratkim akcentom ('noga, 'noge, na 'nogi)
- ə ← akcentuirani ə ('dəš, 'sən, 'vəs)
 - ← ə v poziciji pred kratkoakcentuiranim končnim zlogom ('təmən, 'məglə, 'dənəs, 'təma, 'sənəm)
 - ← ɿ skupaj z r (ər) ('sərce, 'pərsa, 'kərf)
- a ← akcentuirani a (p'rak, p'raga, 'sało, b'rat)
 - ← akcentuirani ə v nezadnjem besednjem zlogu (s'naxa, 'lažem, 'tanək)

3.13. Neakcentuirani vokalizem

- i ← neakcentuirani ('siti, 'nogica)
- u ← neakcentuirani u (pus'ti:m, lu'pina)
 - ← neakcentuirani ɿ (žut'ńa:k, mu'či:)
 - ← neakcentuirani q, vendor ne vedno (su'seda, 'otkut, ku'dę:ła)
 - ← neakcentuirani o v poziciji pred istozložnim končnim f ← v ('gotuf, 'jałuf)
- e ← neakcentuirani ě (pri b'rate, v'meste, se'ka:č)
 - ← neakcentuirani e (ne'bę:sa, t'rę:se, s'tisne)
 - ← neakcentuirani ɛ (kle'či:, se'di:, 'sestre, 'ime)
- o ← neakcentuirani o ('mało, 'vino, 'leto, sto'ji:m)
 - ← neakcentuirani -o (ko'pa:jo, 'se:stro, s'se:stro)
- ə ← neakcentuirani ə ('zu:bek, 'pa:łec, 'pu:pək)
 - ← neakcentuirani izglasni /l/ v poziciji za nezvočnikom skupaj z l (əl) ('rekəł, 'pekəł)
 - ← neakcentuirani izglasni /r/ v poziciji za nezvočnikom skupaj z r (ər) ('sestər, 'dobər)
 - ← končni w v poziciji za nezvočnikom skupaj s f (əf) ('mərtəf)
- a ← neakcentuirani a ('pa:ła, za'čę:ł, 'pa:da)

3.2. Konzonantizem

3.21. Zvočniki

3.211. Zvočniki /j l r m n ň ũ/ so nastali iz enakih glasov v izhodiščnem splošno-slovenskem sistemu, poleg tega pa:

v ← w
 ← protetični w pred začetnim u-
 l ← včasih í

3.22. Nezvočniki

- 3.221. Nezvočniki so nastali iz enakih glasov v izhodiščnem splošnoslovenskem sistemu.
- 3.222. Poleg tega pa so zveneči nezvočniki nastali tudi iz ustreznih nezvenečih po asimilaciji na sledeče zveneče nezvočnike, nezveneči pa iz ustreznih zvenečih po asimilaciji na sledeče nezveneče in iz ustreznih zvenečih nezvočnikov v izglasju.

- 3.223. Razen tega je:

č ← t
 x ← g pred pavzo (izjemoma) ('bɔ:x)
 ← vzglasni u- v poziciji pred m (x'mərl, x'mił, x'ma:zan)
 f ← x (←g) v poziciji pred t ('noftof)
 ← xw- ('fa:lim)

3.3. Prozodija

- 3.31. 'V: ← V:
 ← V:
 ← včasih po premiku akcenta s kratkoakcentuiranega končnega zloga na predakcentska e in o.
- 3.32. 'V ← V
 ← V
 ← včasih po premiku akcenta s kratkoakcentuiranega končnega zloga na predakcentska e in o.
 ← po premiku akcenta s kratkoakcentuiranega končnega zloga na predakcentski ə.
- V ← V
 ← vokali, ki so prišli v neakcentuirano pozicijo po premiku akcenta s kratkega končnega zloga na predhodni zlog ('če:lo, 'me:tla, 'ko:pał, ʃo:nəc, 'təmən, 'dənəs)

3.4. Izgube glasov

Govor ne pozna niti izgube vokalov niti izgube konzonantov.